

Brandnetels en andere stekels

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant

In jachttrainingsgroepen en op workingtesten wordt er nogal eens over geschamperd en geklaagd: honden die niet door de stekels of de brandnetels willen en blijven staan dralen voor een brandnetelbos waar een dummy in is gevallen. Of voorzichtig, alsof ze over eieren lopen, hun poten hoog optrekkend, zich een weg zoeken over een akker. Watjes, aanstellers, honden die niet voor de jacht deugen, slechte fokprodukten, werkweigeraars; ik heb al heel wat onaardigs horen zeggen. Er zijn helaas voorjagers en trainers die op dergelijke honden veel verbaal en soms ook fysiek geweld loslaten, zodat de honden toch maar in hemelsnaam de minste van twee kwaden (de stekels) verkiezen. Er zijn ook honden die het nog net uit zichzelf kunnen opbrengen om schoorvoetend het 'mijnenveld' te betreden om de dummy te halen. Het levert hoe dan ook een triest gezicht op dat ver af staat van het ideaal van een vlot en vrij werkende Flatcoat die apporteren leuk vindt.

Watjes of aanstellers?

Het is een beetje een misvatting dat de vereelde voetzooltjes van onze honden vergelijkbaar zijn met het stel stevige leren laarzen waarmee we zelf door de stekels banjeren. Tussen de zooltjes en de tenen zit gewoon vel met haar. Dat haar biedt wel wát, maar geen volledige bescherming tegen bepaalde stekels; vooral niet als het haar door een trimmer kort geknipt is of als het door het zwemmen of regen nat is geworden. Ook als de hond geen kattenvoeten heeft met mooi aangesloten kussens of bij het ouder worden slappere voeten heeft gekregen, kunnen stekels gemakkelijk in het vel tussen de zooltjes en tenen prikken.

Brandnetels

Brandnetels vormen vooral een probleem in het vroege voorjaar, soms zelfs al in december. De oude, harde, kort bij de grond afgebroken stengels van de grote brandnetel, met daartussen de nieuwe uitlopers, vormen dan - waar er veel staan - een soort onregelmatig spijkerbed. De afgebroken stengels, die een paar centimeter lang zijn en recht omhoog steken, komen tussen de voetzooltjes en de tenen, en prikken daar in het vel. Aan de bladeren en de stengels zitten brandharen, waardoor allerlei stoffen - waaronder histamine en het bijtende mierenzuur - in de huid worden geïnjecteerd, met huidirritatie en een branderige pijn tot gevolg. In het voorjaar is het bovendien extra pijnlijk omdat de hond dan voluit in een dichte concentratie aan jonge toppen met een overvloed aan brandharen trapt.

Het gevolg is dat de hond gaat 'voeten vegen' in een poging om van het branderige gevoel af te komen. Honden die echt pijn hebben, rennen vaak bij thuiskomst nog enkele uren piepend en voeten vegend door het huis, omdat ze niet weten waar ze het zoeken moeten. Wie niet gelooft dat de hond dan pijn heeft, wil ik graag uitnodigen om met blote voeten in sandalen waar in de zool een paar gaten zitten door een stekelveld met dergelijke net opkomende brandnetels te lopen.

Als de stengels langer worden vormen brandnetels vaak geen probleem meer. Ze buigen dan gemakkelijk mee. Al platgetreden brandnetels komen niet voldoende diep meer tussen de voetzooltjes. Bovendien verliezen de brandharen dan hun werking doordat ze al gekneusd zijn. De vacht biedt dan voldoende bescherming om tussen lange brandnetels door te lopen. Alleen honden met weinig beharing op hun buik, kunnen last houden van de lager blijvende, kleine brandnetel.

Distels en bramen

Van de distels vormt vooral de speerdistel een probleem voor onze honden door de grote bladrozetten met scherpe doorns die deze tweejarige planten in het eerste jaar vormen. Wie wel eens speerdistels uit zijn weiland heeft trachten te verwijderen, weet dat de lange, vlijmscherpe doorns dwars door iedere dikke, leren tuinhandschoen steken. Voor onze honden is het, zeker als het eelt van hun voetzolen niet al te dik is omdat ze veel op zachte grond lopen, geen pretje om in zo'n rozet te trappen.

Grote oude braambossen zijn vaak goed te betreden. De honden kunnen dan vaak onder de takken door en de vacht van Flatcoats biedt voldoende bescherming tegen de doornige takken. Bramen vormen meestal alleen een probleem bij jonge struiken, waar de uiteinden van lage uitlopers weer in de grond wortelen. Door deze vervelende eigenschap kunnen bramentakken als een strakgespannen lange draad vlak boven de grond over de bodem of een paadje liggen, soms verstopt tussen het gras. Ook als wandelaar kun je er last van hebben. Als je de tak niet goed ziet of je voeten niet goed optilt, kun je er achter blijven haken, met als gevolg dat de tak met scherpe doorns met volle kracht in je voet of scheenbeen snijdt, zeker als je stevig doorloopt. Bepaald een pijnlijke ervaring; ook voor honden, want de doorns gaan dwars door de korte vacht op de poten.

De ervaring leert! Ook bij onze honden

Wie een paar keer zo'n pijnlijke ervaring met jonge brandnetels, distels of een braamtak heeft gehad, leert al snel goed naar zijn voeten te kijken en zijn voeten ook goed op te tillen. Honden doen dat ook. Heel verstandig van ze en heel normaal! Veel van het 'moeizame' lopen over bepaalde soorten terrein en door bepaalde begroeiing, zelfs wanneer daar nauwelijks stekels staan, is dan ook het gevolg van een leerproces. Intelligente honden associëren al binnen één of twee keer het soort plant met de pijnlijke ervaring. Zodra ze een veld of stuk bos betreden waar dergelijke planten staan, gaan ze goed opletten waar ze hun poten neerzetten en dus langzamer lopen. Als er zich in de stekels platgetreden paadjes bevinden, dan maken ze daar bij voorkeur gebruik van. En is de begroeiing met stekels erg dicht, dan weigeren ze soms zelfs om die plekken te betreden.

Generaliseren

Dat honden zich ook wel eens gedragen alsof er op een veld allemaal stekels staan terwijl dit niet zo is, komt doordat sommige honden generaliseren. Zij gaan dan veel verder in het associëren van iets naars met iets heel gewoons en leggen een verband tussen het veld waar ze bang voor zijn en een gewoon veld. Daardoor wordt ook een groen veld waar geen stekels te zien zijn, ervan verdacht dat er toch stekels zijn. Om dezelfde reden kan een hond door zo'n leereffect uiterst voorzichtig blijven tussen de hoog opgeschoten brandnetels, terwijl hij er in latere jaargetijden misschien helemaal geen last meer van heeft.

Focus

Omdat sommige honden op de heenweg wel door de stekels gaan en op de terugweg niet, denkt men vaak dat die hond zich aanstelt en nergens last van heeft. Dit gedrag zie je nogal eens bij honden die heel erg fanatiek zijn in het apporteren. Zij vergeten dan bij een markeerapport op de heenweg om goed uit te kijken en rennen dus ogenschijnlijk probleemloos in een rechte lijn door de stekels heen. Datzelfde kan gebeuren als ze achter een konijn aanzitten. Dat wil echter niet zeggen dat ze niets voelen of nergens last van hebben. Adrenaline vergroot hun motivatie en focus op de dummy, het gevallen wild of het konijn waardoor pijn gemakkelijker genegeerd kan worden. Is het doel bereikt dan komt de pijn extra hard binnen door het wegvallen van de adrenaline. Op de terugweg zie je die honden dan weer op eieren lopen. Ook als die honden verloren moeten zoeken of gedirigeerd worden, zie je ze veel meer trekkepoten: doordat er geen zichtbare dummy of konijn is, is de motivatie om hard te lopen een stuk minder. De hond heeft dan meer tijd om op de stekels te letten.

Steeds meer

Doordat er in Nederland door (over)bemesting steeds meer stikstof in de bodem komt, komen er in agrarische en recreatiegebieden steeds meer ruigtekruiden bij zoals brandnetels, bramen, distels en kleefkruid. Tussen 2004-2007 waren er bijvoorbeeld op het platteland 31% meer bramen, 19% meer akkerdistel en 6% meer brandnetels dan in de drie jaar daarvoor. Dit proces gaat onafgebroken voort, omdat ruigtekruiden de andere planten blijvend verdringen. Helaas worden dergelijke gebieden vaak gebruikt om te trainen of wedstrijden te organiseren.

Maar één remedie

Hoewel eigenaars met zalfjes, smeerseltjes en homeopathische pilletjes proberen de ellende te beperken, is er echter maar één remedie om te zorgen dat een daarvoor gevoelige hond geen last heeft van brandnetels en stekels: niet trainen en geen wedstrijden lopen op terreinen die er vol mee zitten. Niet alleen doe je je hond daar een groot plezier mee, je voorkomt ook dat hij een (gegeneraliseerde) aversie ontwikkelt tegen bepaalde soorten terrein of misschien zelfs tegen apporteren in het algemeen.

Positieve emotie

Is het laatste het geval, dan het zinnig om uit te zoeken of je hond er ook later in het seizoen nog last van brandnetels heeft. Vertoont je hond dan geen voetenveeg-, piep- en rondjes-rennen-gedrag meer, dan kun je hem namelijk leren met veel positieve stimulatie, beloning en spel deze toch te trotseren. Zolang je je hond in de tussentijd niet dwingt om tóch in het voorjaar door brandnetelvelden te lopen waar hij wél pijn aan overhoudt, kan hij zijn aversie overwinnen. Ook honden die een verregaande, gegeneraliseerde aversie hebben, kun je helpen door aangeliend met ze over zo'n 'stekelveld' - dat in feite helemaal geen stekels of brandnetels heeft - te lopen, terwijl je hem met spel en lekkers een positieve emotie bezorgt. Een hond die erg pijngevoelig is keer op keer expres dwingen om toch door brandnetels te lopen om hem te 'harden' is gewoon mishandeling.

Leuk?

Ik heb al veel mensen horen zeggen dat de jachttraining en de wedstrijden zo leuk zijn, en dat je dat vooral moet gaan doen met je Flatcoat. Maar ik heb ook al veel honden gezien die daar heel anders over denken. Stug doortrainen op terreinen waar honden ongemak en pijn ervaren, honden het leven zo zuur maken als ze niet de ruigte in willen, dat ze toch uiteindelijk maar doen wat ze gedwongen worden om te doen... wie gelooft nu echt dat dit nog leuk is voor een hond? Laten we (voorjagers, jachttrainers, organisatoren van wedstrijden) er dus wat aan doen en alleen stukken terrein gebruiken waar honden lekker en zonder pijn kunnen zoeken, markeren en lijnen kunnen lopen, zodat ze de training associëren met wat leuks en niet met pijn aan hun poten en een chagrijnige voorjager. Dat is toch ook voor jezelf als voorjager, trainer of organisator veel leuker?